

การพัฒนาความสามารถทางการรู้เท่าทันสื่อของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบถามตอบร่วมกับตัวออกห้องเรียน*

THE DEVELOPMENT OF MEDIA LITERACY SKILLS IN FIRST-YEAR STUDENTS THROUGH QUESTION AND ANSWER-BASED LEARNING WITH EXIT TICKET

ระพิน ชูชื่น¹, ธัญญกรณ์ ชูนวน², จิรวัดน์ ตั้งวันเจริญ³ และ กอบกุล ใจกว้าง⁴

Rapin Chuchuen¹, Thanankorn Chunuan², Jirawat Tangwancharoen³ and Kobkul Jaiwang⁴

^{1,3}มหาวิทยาลัยราชธานี

^{1,3}Ratchathani University, Thailand

^{2,4}มหาวิทยาลัยบูรพา

^{2,4}Burapha University, Thailand

Corresponding Author's Email: rapin.c@rtu.ac.th

วันที่รับบทความ : 13 มีนาคม 2026; วันแก้ไขบทความ 21 มีนาคม 2569; วันตอบรับบทความ : 23 มีนาคม 2569

Received 13 March 2026; Revised 21 March 2026; Accepted 23 March 2026

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้แบบถาม-ตอบร่วมกับตัวออกห้องเรียนให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 2) เปรียบเทียบความสามารถในการรู้เท่าทันสื่อของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ก่อนและหลังการใช้แผนดังกล่าว และ 3) ศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาต่อการพัฒนาความสามารถในการรู้เท่าทันสื่อด้วยกระบวนการสอนแบบถาม-ตอบร่วมกับตัวออกห้องเรียน งานวิจัยนี้ เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Research) โดยใช้แบบแผนการทดลองชนิด One Group Pretest-Posttest Design และผสานการเก็บ

Citation:

* ระพิน ชูชื่น, ธัญญกรณ์ ชูนวน, จิรวัดน์ ตั้งวันเจริญ และ กอบกุล ใจกว้าง. (2569). การพัฒนาความสามารถทางการรู้เท่าทันสื่อของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบถามตอบร่วมกับตัวออกห้องเรียน.

วารสารสหศาสตร์การพัฒนาสังคม, 4(2), 985-1003.

Rapin Chuchuen, Thanankorn Chunuan, Jirawat Tangwancharoen and Kobkul Jaiwang. (2026). The Development Of Media Literacy Skills In First-Year Students Through Question And Answer-Based Learning With Exit Ticket. Journal of Interdisciplinary Social Development, 4(2), 985-1003.;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/JISDIADP/>

ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์นักศึกษา เพื่อศึกษาความคิดเห็นและประสบการณ์ของผู้เรียนต่อการจัดการเรียนรู้แบบถามตอบร่วมกับตัวออกห้องเรียน กลุ่มตัวอย่างคือนักศึกษาชั้นปีที่ 1 สาขาวิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร มหาวิทยาลัยราชธานี จำนวน 32 คน ได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม เครื่องมือวิจัยประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนรู้แบบถาม-ตอบร่วมกับตัวออกห้องเรียน 8 แผน แบบทดสอบวัดความสามารถในการรู้เท่าทันสื่อก่อน-หลังเรียน และแบบสัมภาษณ์ความคิดเห็น วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติ t-test แบบกลุ่มสัมพันธ์ และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า 1) แผนการจัดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 ($E1 = 82.92$, $E2 = 83.23$) 2) คะแนนความสามารถในการรู้เท่าทันสื่อหลังเรียน ($\bar{X} = 24.97$) สูงกว่าก่อนเรียน ($\bar{X} = 16.69$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$) และ 3) ผลการสัมภาษณ์สรุปได้ 3 ประเด็น ได้แก่ การถาม-ตอบส่งเสริมการคิดวิเคราะห์และการสะท้อนคิด ความตระหนักถึงผลเสียของการไม่รู้เท่าทันสื่อและบทบาทของตัวออกห้องเรียนในการลดความเสี่ยง และการนำทักษะที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาและในชีวิตประจำวัน โดยสรุป แผนการจัดการเรียนรู้แบบถาม-ตอบร่วมกับตัวออกห้องเรียนมีประสิทธิภาพ และช่วยยกระดับความสามารถในการรู้เท่าทันสื่อของนักศึกษาอย่างมีนัยสำคัญ ทั้งยังได้รับการยอมรับเชิงบวกจากผู้เรียนในด้านประโยชน์ การตระหนักรู้ความเสี่ยง และความสามารถในการนำไปใช้จริง

คำสำคัญ: การถาม-ตอบ, ตัวออกห้องเรียน, การรู้เท่าทันสื่อ, ประสิทธิภาพ $E1/E2$, ผลการสัมภาษณ์

Abstract

This study aimed to: 1) develop Question-and-Answer (Q&A) lesson plans integrated with Exit Tickets that meet the 80/80 efficiency criterion; 2) compare the media literacy skills of first-year students before and after the implementation of the instructional plans; and 3) examine students' perceptions of media literacy development through the Question-and-Answer instructional approach integrated with Exit Tickets. This research employed a quasi-experimental one-group pretest-posttest design and incorporated qualitative data collection through student interviews to explore learners' perceptions and

learning experiences related to the Q&A with Exit Ticket instructional approach. The sample consisted of 32 first-year students majoring in Thai for Communication at Ratchathani University, selected through cluster sampling. The research instruments included eight Question-and-Answer lesson plans integrated with Exit Tickets, a pretest and posttest measuring media literacy skills, and a semi-structured interview protocol for collecting students' opinions. Data were analyzed using mean, standard deviation, paired-samples t-test, and content analysis.

The results revealed that: 1) the instructional plans achieved efficiency in accordance with the 80/80 criterion ($E1 = 82.92$, $E2 = 83.23$); 2) students' post-instruction media literacy scores ($\bar{X} = 24.97$) were significantly higher than their pre-instruction scores ($\bar{X} = 16.69$) at the .05 level of significance; and 3) the interview findings were summarized into three main themes: the Question-and-Answer process promoted analytical thinking and reflective thinking; increased awareness of the negative consequences of media illiteracy and highlighted the role of Exit Tickets in risk reduction; and the application of acquired skills to problem-solving and everyday life situations.

In conclusion, the Question-and-Answer lesson plans integrated with Exit Tickets were effective and significantly enhanced students' media literacy skills. Moreover, the approach received positive acceptance from students in terms of perceived usefulness, risk awareness, and practical applicability in real-life contexts.

Keywords: Question-and-Answer, Exit Ticket, Media Literacy, Student Perceptions

บทนำ

รายงานพฤติกรรมการใช้งานอินเทอร์เน็ตในประเทศไทย พ.ศ. 2562 โดยสำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (ETDA, 2019) ระบุว่าคนไทยใช้อินเทอร์เน็ตเฉลี่ยราว 10 ชั่วโมงต่อวัน และกลุ่ม Gen Y/Gen Z ใช้สูงถึง 10 ชั่วโมง 22 นาทีต่อวัน ภาพดังกล่าวสะท้อน

การเข้าสู่สังคมดิจิทัลอย่างเข้มข้น การรับ ส่งข้อมูลผ่านสื่อหลากหลายรูปแบบจึงมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้และการตัดสินใจในชีวิตประจำวันมากขึ้นยิ่งขึ้น ทำให้การพัฒนาทักษะ การรู้เท่าทันดิจิทัล (digital literacy) และ การรู้เท่าทันสื่อ (media/communication literacy) เป็นความจำเป็น เพื่อให้ประชาชนใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสม รอบคอบ และไม่ตกเป็นเหยื่อของข้อมูลผิดพลาด ผลการวิจัยของ ราณี จินสุทธิ์ และ หทัยภัทร จินสุทธิ์ (2564) เสนอว่า การพัฒนาความฉลาดรู้เท่าทันดิจิทัลควรบูรณาการในหลักสูตร ผ่านบทบาทของครู โรงเรียน และสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการใช้เทคโนโลยีอย่างปลอดภัย มีประสิทธิภาพ และมีจริยธรรม สอดคล้องกับข้อค้นพบของ พัทธราภา เอื้ออมรนิช (2566) ที่เน้นว่าวัยรุ่นจำนวนมากยังไม่กล้าโต้แย้ง/ตั้งคำถาม เมื่อพบข้อมูลที่คลาดเคลื่อนบนแพลตฟอร์มออนไลน์ จึงควรใช้กรณีศึกษา/ตัวอย่างจริงกระตุ้น การคิดวิเคราะห์และการแยกแยะข้อมูล ก่อนแสดงความคิดเห็นหรือเผยแพร่ต่อ แนวทางดังกล่าวประสานกับ การจัดการเรียนรู้แบบถาม-ตอบ (Question-and-Answer: Q&A) ซึ่งตั้งอยู่บนฐาน การตั้งคำถาม-อภิปรายด้วยเหตุผล อันนำไปสู่ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ภายใต้กรอบ การสร้างองค์ความรู้ (Constructivism) การเรียนรู้ด้วย Q&A ช่วยให้ผู้เรียนสร้างความหมายจากปฏิสัมพันธ์กับโจทย์/บริบทจริง โดยผู้สอนออกแบบคำถามตามระดับพุทธิพิสัย ตั้งแต่ความจำ ความเข้าใจ การนำไปใช้ ไปจนถึงการวิเคราะห์-สังเคราะห์-ประเมินค่า และจัดเวลา/บรรยากาศที่เอื้อต่อการคิดลึก (พิมพ์พันธ์ เตชะคุปต์, 2545) แนวปฏิบัตินี้สอดคล้องโดยตรงกับสมรรถนะการรู้เท่าทันสื่อซึ่งต้องอาศัยการตั้งคำถาม การให้เหตุผล และการตรวจสอบหลักฐานอย่างเป็นระบบ ควบคู่กันนั้น งานวิจัยเสนอให้ใช้ ตัวออกห้องเรียน (Exit Ticket) เป็น เครื่องมือประเมินระหว่างสอนรายบุคคล (formative) ที่สั้น กระชับ และดำเนินในช่วงท้ายคาบ เพื่อให้ผู้เรียน ทบทวน-สรุป-สะท้อน (reflection) ความเข้าใจระหว่างเรียน รวมถึงชี้จุดที่ยังไม่เข้าใจและสิ่งที่ต้องการตรวจสอบเพิ่มเติม (Dixson & Worrell, 2016; Yang et al., 2020) รูปแบบตัวออกอาจประกอบด้วยคำถามปรนัยสั้น คำถามเติมคำ หรือคำถามปลายเปิดเชิงอธิบาย ซึ่งมีจุดมุ่งหมายให้ผู้เรียนอธิบายเหตุผล/แหล่งที่มา/บริบท ของข้อมูลด้วยถ้อยคำของตนเอง และมอบข้อมูลย้อนกลับให้ผู้สอนอย่างทันทั่วทั้งที่ (Amaro-Jiménez et al., 2016; Bakhodirovna, 2021) กลไกดังกล่าวเอื้อต่อการพัฒนาการรู้เท่าทันสื่อ เพราะผลักดันให้ผู้เรียนฝึก ตรวจสอบข้อเท็จจริง (fact-checking) เปรียบเทียบแหล่งข่าว และพิจารณาผลกระทบก่อนเชื่อหรือเผยแพร่ข้อมูล เพื่อพัฒนาความสามารถในการรู้เท่าทันสื่อของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 งานวิจัยนี้ออกแบบขึ้นการสอนแบบถาม-ตอบ 3 ขั้น ได้แก่ (1) อุ่นเครื่อง เพื่อกระตุ้นความสนใจและกรอบคิดต่อประเด็นสื่อ

(2) ถาม-ตอบ ด้วยคำถามปลายเปิด/กรอบ 5W1H พร้อมให้เวลาคิดและกำหนดช่องทางการตอบ และ (3) ตรวจสอบ-อภิปรายคำตอบ เพื่อรวบรวม สังเคราะห์ และสรุปประเด็นสำคัญร่วมกัน โดยดำเนินควบคู่กับ การใช้ Exit Ticket ทุกคาบ เพื่อให้ผู้เรียนสรุป วิเคราะห์ ประเมินแหล่งข้อมูล และสะท้อนความเข้าใจของตนเองอย่างต่อเนื่อง ยิ่งไปกว่านั้น อีริฟฟ์ วงศ์คุ้มสิน (2562) เสนอองค์ประกอบหลักของการรู้เท่าทันสื่อที่ผู้เรียนควรพัฒนา ได้แก่ การตระหนัก (Realization) ต่อเนื้อหาและบริบทของสื่ออย่างรอบด้าน การประเมินค่า (Evaluation) ต่อคุณภาพและผลกระทบของสื่อ และการมีส่วนร่วม (Participation) ในฐานะผู้รับและผู้ผลิตสื่ออย่างรับผิดชอบ ซึ่งสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของแผนการสอนที่ผสาน Q&A กับ Exit Ticket เพื่อให้ผู้เรียนคิดเป็นระบบ อธิบายเหตุผลได้ และถ่ายโอนทักษะไปใช้ในสถานการณ์จริง

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมุ่งศึกษาผลของแผนการจัดการเรียนรู้แบบถาม-ตอบร่วมกับตัวออกห้องเรียน ต่อการพัฒนาความสามารถในการรู้เท่าทันสื่อของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 โดยคาดหวังให้ผู้เรียนมีความตระหนัก การรับรู้ และความเข้าใจเชิงวิพากษ์ต่อสื่อ สามารถตัดสินใจและแก้ปัญหาในบริบทดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ งานวิจัยมีลักษณะ กึ่งทดลอง ผสานข้อมูลเชิงปริมาณจากผลการเรียนรู้กับข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์ และการสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักศึกษาทั้งนี้ แม้จะมีงานศึกษาการส่งเสริมทักษะการคิดเชิงวิพากษ์และการรู้เท่าทันสื่อในระดับอุดมศึกษาอยู่บ้าง แต่ หลักฐานเชิงประสิทธิภาพของแผนการสอนที่ผสาน Q&A เข้ากับ Exit Ticket ยังมีจำกัด โดยเฉพาะการรายงานผล E1/E2 ควบคู่กับการเปรียบเทียบก่อน-หลัง และ ข้อค้นพบเชิงคุณภาพจากผู้เรียน งานวิจัยนี้จึงมุ่งเติมเต็มช่องว่างดังกล่าวด้วยเช่นกัน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ แบบถามตอบร่วมกับตัวออกห้องเรียน มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 (ชัยยงค์ พรหมวงศ์, 2556)
2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการรู้เท่าทันสื่อ ของนักศึกษาศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยราชธานี ก่อนและหลังการเรียนรู้แบบถามตอบร่วมกับตัวออกห้องเรียน
3. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาศึกษาชั้นปีที่ 1 ต่อการจัดการเรียนรู้แบบถามตอบร่วมกับตัวออกห้องเรียน

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi Experimental Research) โดยใช้แบบแผนการทดลองชนิด One Group Pretest–Posttest Design และผสมการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์นักศึกษาเพื่อศึกษาความคิดเห็นและประสบการณ์ของผู้เรียนต่อการจัดการเรียนรู้แบบถามตอบร่วมกับตัวออกห้องเรียน โดยใช้ระยะเวลาการทดลอง จำนวน 16 ชั่วโมง ผู้วิจัยเลือกรูปแบบนี้เพราะเป็นการทดลองการสอนในชั้นเรียนจริง จึงใช้การวิจัยกึ่งทดลอง ส่วนการสัมภาษณ์ใช้เพื่ออธิบายเชิงลึกว่าผู้เรียนเรียนรู้อย่างไรและรับรู้ต่อกระบวนการสอนอย่างไร ซึ่งช่วยเสริมและยืนยันผลเชิงปริมาณ

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้ มุ่งเน้นไปที่การวิเคราะห์ผลของการใช้วิธีการสอนแบบถามตอบร่วมกับตัวออกห้องเรียน ต่อการพัฒนาความสามารถทางการรู้เท่าทันสื่อ ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ในรายวิชาภาษาเพื่อการสื่อสาร ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 โดยมีพื้นฐานแนวคิดเกี่ยวกับความสามารถการรู้เท่าทันสื่อ เพื่อตรวจสอบว่าลักษณะการโต้ตอบของ กระบวนการถาม-ตอบ โดยเน้นการใช้คำถามที่ท้าทายร่วมกับกิจกรรมการอ่านวิเคราะห์ที่เข้าถึงได้ง่าย สามารถส่งเสริมความสามารถดังกล่าวได้อย่างไร รวมถึงศักยภาพในการเชื่อมโยงช่องทางการเข้าถึงสื่อและการส่งเสริมความมุ่งมั่นของนักศึกษาในบริบทของรายวิชาที่สอน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร ที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ นักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยราชธานี ทั้งหมด จำนวน 150 คน
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักศึกษาชั้นปีที่ 1 จากมหาวิทยาลัยราชธานี ที่ลงทะเบียนเรียนในวิชาภาษาเพื่อการสื่อสาร แบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม (sec) ในการทดลองครั้งนี้ได้เลือกกลุ่มตัวอย่างจำนวน 32 คน จากห้องเรียนที่เรียนเนื้อหาวิชาเดียวกัน โดยใช้วิธีการสุ่มเลือกกลุ่ม (Cluster Sampling) โดยมีระยะเวลาในการทดลองการสอนในภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2567

เครื่องมือและการหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แผนการสอน พัฒนาแผนการสอนจำนวน 8 แผน (16 ชั่วโมง) สำหรับสอนเนื้อหาการรู้เท่าทันสื่อในรายวิชาภาษาเพื่อการสื่อสาร โดยมุ่งเน้นการวิเคราะห์สื่อใน 4 บริบทหลัก ได้แก่ โฆษณา ข่าว สื่อบันเทิง และภาพตัวแทน ผ่านการตั้งคำถามเชิงวิเคราะห์ 5 ข้อ เพื่อ

กระตุ้นให้นักศึกษาพิจารณาผู้สร้าง เทคนิคการนำเสนอ ค่านิยมที่สอดแทรก การตีความที่หลากหลาย และสิ่งที่ถูกละเลยในสื่อ แผนการสอนได้รับการประเมินคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญ พบว่ามีค่าความเหมาะสมเฉลี่ย 4.00 - 5.00 ซึ่งแสดงว่าแผนการสอนมีคุณภาพเหมาะสมสำหรับการนำไปใช้ จากนั้นนำแผนไปทดลองใช้กับนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 10 คน

2. แบบทดสอบวัดความสามารถทางการรู้เท่าทันสื่อ พัฒนาแบบทดสอบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 35 ข้อ (มีคำตอบถูก 1 ตัวเลือกต่อข้อ) ผ่านการปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ นำไปตรวจสอบคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน พบว่ามีค่า IOC เท่ากับ 1.00 คัดเลือกได้ 30 ข้อ จากนั้นนำไปทดลองใช้กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ($n=10$) เพื่อวิเคราะห์คุณภาพรายข้อ พบว่าข้อสอบที่ผ่านเกณฑ์ (ความยากง่าย .20-.80, อำนาจจำแนก .20-.80) มีจำนวน 30 ข้อ โดยมีค่าความยากง่ายระหว่าง .38-.63 และค่าอำนาจจำแนกระหว่าง .25-.50 การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับด้วยสูตร Kuder-Richardson (KR-20) ได้ค่าเท่ากับ .70 ซึ่งถือว่ามีความเหมาะสมพอสำหรับการนำไปใช้ในการวิจัย (ค่าความเชื่อมั่นที่คำนวณได้จริงคือ .79)

3. แบบสัมภาษณ์นักศึกษาชั้นปีที่ 1 ผู้วิจัยศึกษาขั้นตอนการสร้างแบบสัมภาษณ์จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กำหนดเนื้อหาและขอบเขตคำถามเพื่อสอบถามความคิดเห็นของนักศึกษาเกี่ยวกับการรู้เท่าทันสื่อ สร้างแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง จำนวน 5 ข้อ พร้อมแบบประเมินคุณภาพ นำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความเหมาะสม ความถูกต้องตามหลักการและรูปแบบ การแก้ไขข้อบกพร่อง ความถูกต้องของเนื้อหา ภาษา และข้อคำถาม รวมถึงการหาค่าดัชนีความสอดคล้องของเนื้อหา (IOC) พบว่าแบบสัมภาษณ์มีค่า IOC เท่ากับ 1.00 ทุกข้อ

การทดลองและการเก็บข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ภายหลังได้รับอนุญาตจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของมหาวิทยาลัย โดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้แบบถาม-ตอบร่วมกับตัวออกห้องเรียนกับกลุ่มตัวอย่างนักศึกษาชั้นปีที่ 1 จำนวน 32 คน ในชั้นเรียนจริง ขั้นตอนการเก็บข้อมูลประกอบด้วย การทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) ด้วยแบบทดสอบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ การจัดการเรียนรู้ตามแผนที่กำหนด และการทดสอบหลังเรียน (Post-test) จากนั้นดำเนินการตรวจสอบคะแนนและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณเพื่อเปรียบเทียบผลก่อน

และหลังการทดลอง ภายหลังการทดลอง ผู้วิจัยเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์ นักศึกษาจำนวน 10 คน เพื่อศึกษาความคิดเห็นและประสบการณ์ต่อการจัดการเรียนรู้แบบถาม-ตอบร่วมกับตัวออกห้องเรียน การสัมภาษณ์ดำเนินการตามหลักจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ โดยไม่เปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล ข้อมูลทั้งหมดเก็บเป็นความลับ และผู้ให้ข้อมูลมีสิทธิยุติการเข้าร่วมการสัมภาษณ์ได้โดยสมัครใจ ข้อมูลที่ได้ถูกนำไปใช้เพื่อวัตถุประสงค์ทางการวิจัยเท่านั้น

สถิติและการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้สถิติเชิงพรรณนาและสถิติเชิงอนุมานดังต่อไปนี้

1. วิเคราะห์ประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้แบบถาม-ตอบร่วมกับตัวออกห้องเรียน โดยใช้ค่าประสิทธิภาพของกระบวนการ (E1) และประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E2) ตามเกณฑ์ที่กำหนด

2. วิเคราะห์และเปรียบเทียบความสามารถในการรู้เท่าทันสื่อของนักศึกษา ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และทดสอบความแตกต่างด้วยสถิติเชิงอนุมาน t-test สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่เป็นอิสระต่อกัน (Dependent Samples t-test)

3. วิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นของนักศึกษาด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และนำเสนอผลในรูปของการแจกแจงความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

ผลการวิจัย

ผลการวิจัย เรื่อง การพัฒนาความสามารถทางการรู้เท่าทันสื่อของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบถาม-ตอบร่วมกับตัวออกห้องเรียน สรุปได้ดังต่อไปนี้

1. แผนการจัดการเรียนรู้แบบถาม-ตอบร่วมกับตัวออกห้องเรียน มีประสิทธิภาพกระบวนการ (E1) เท่ากับ 82.92 และมีประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E2) เท่ากับ 83.23 แสดงว่ามีประสิทธิภาพเท่ากับ 82.92 / 83.23 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ 80/80 สามารถแสดงข้อมูลได้ ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 คะแนนเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าเฉลี่ย ร้อยละในระหว่างเรียน

คะแนนรวมจากกิจกรรมการเรียนรู้ แผนที่ 1-8 (แผนละ 10 คะแนน)									Σ (80)	ความสามารถ รู้เท่าทันสื่อ (30)
	แผน ที่ 1	แผน ที่ 2	แผน ที่ 3	แผน ที่ 4	แผน ที่ 5	แผน ที่ 6	แผน ที่ 7	แผน ที่ 8		
Σ	100	91	101	100	101	100	101	102	796	799
$\bar{X}$	8.33	7.58	8.42	8.33	8.42	8.33	8.42	8.50	66.33	24.97
p	83.33	75.83	84.17	83.33	84.17	83.33	84.17	85.00	82.92	83.23
S.D.	.49	.51	.51	.49	.51	.49	.51	.52	1.37	1.58
$(E_1/E_2) = 82.92/83.23$										

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่าประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้แบบถามตอบ ร่วมกับตัวออกห้องเรียน (E_1/E_2) มีค่าเท่ากับ 82.92/83.23 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ โดยมีร้อยละคะแนนเฉลี่ยระหว่างเรียน (E_1) เท่ากับ 82.92 และร้อยละคะแนนเฉลี่ยจากการทดสอบหลังเรียน (E_2) เท่ากับ 83.23

ผลการเปรียบเทียบความสามารถทางการรู้เท่าทันสื่อของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบถามตอบร่วมกับตัวออกห้องเรียน พบว่าคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน ($\bar{X} = 24.97$, S.D. = 1.58) สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียน ($\bar{X} = 16.69$, S.D. = 1.73) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$) ปรากฏผล ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบความสามารถทางการรู้เท่าทันสื่อของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ระหว่างก่อนเรียนและ

	คะแนนก่อนเรียน	คะแนนหลังเรียน	D	D ²
Σ	534	799	265	2,229
$\bar{X}$	16.69	24.97	8.28	69.66
p	55.63	83.23	t = 14.741*	
	1.73	1.58		

จากตารางที่ 2 แสดงผลการเปรียบเทียบความสามารถทางการรู้เท่าทันสื่อของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบถามตอบร่วมกับตัวออกห้องเรียน พบว่าคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน ($\bar{X}$ = 24.97, S.D. = 1.58, ร้อยละ 83.23) สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียน ($\bar{X}$ = 16.69, S.D. = 1.73, ร้อยละ 58.12) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p < .05$

2. ผลจากการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ข้อมูลการสัมภาษณ์นักศึกษาชั้นปีที่ 1 จำนวน 10 คน เกี่ยวกับการรู้เท่าทันสื่อโดยใช้กระบวนการสอนแบบถามตอบ พบว่าความคิดเห็นส่วนใหญ่สามารถสรุปได้เป็น 3 ประเด็นหลัก ดังนี้

ผลการสัมภาษณ์นักศึกษาชั้นปีที่ 1 สรุปได้เป็น 3 ประเด็นหลักที่สะท้อนผลของการจัดการเรียนรู้แบบถาม-ตอบร่วมกับตัวออกห้องเรียนต่อการพัฒนาความสามารถในการรู้เท่าทันสื่อ ดังนี้

ประเด็นที่ 1 กระบวนการถาม-ตอบช่วยส่งเสริมการคิดวิเคราะห์และการสะท้อนคิด นักศึกษาส่วนใหญ่เห็นว่ากิจกรรมการถาม-ตอบในชั้นเรียนช่วยให้เกิดการคิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะการใช้คำถามปลายเปิดและหลักการ 5W1H ทำให้ผู้เรียนมองข้อมูลจากหลายมุมมอง แยกแยะข้อเท็จจริง ตรวจสอบความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูล และพิจารณาบริบทที่เกี่ยวข้อง ผู้ให้ข้อมูลหลายคนกล่าวตรงกันว่า การถาม-ตอบช่วยให้ “คิดก่อนเชื่อ” และ “มองข้อมูลรอบด้านมากขึ้น” ตัวอย่างเช่น

ผู้ให้สัมภาษณ์ที่ 1 (P1) กล่าวว่า “การสอนแบบถาม-ตอบ และการใช้หลักการ 5W1H ทำให้เราเห็นหลายมุมมองและมองข้อมูลได้อย่างรอบคอบ เช่น ข้อดีข้อเสีย และจุดที่ต้องแก้ไข”

ผู้ให้สัมภาษณ์ที่ 2 (P2) เน้นการใช้คำถามเป็นเครื่องมือช่วยวิเคราะห์ว่า “การคิดผ่านคำถาม ทำให้เราไม่เชื่อทันที ต้องแยกข้อมูลว่าอันไหนจริงอันไหนไม่จริง” ผลดังกล่าวสอดคล้องกับการเพิ่มขึ้นของคะแนนหลังเรียนที่บ่งชี้ว่ากิจกรรมการถาม-ตอบส่งเสริมความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ประเด็นที่ 2 ความตระหนักถึงผลเสียของการไม่รู้เท่าทันสื่อ และบทบาทของตัวออกห้องเรียนในการลดความเสี่ยง นักศึกษาหลายคนสะท้อนประสบการณ์ที่เคยได้รับผลกระทบจากการเชื่อข้อมูลผิดหรือข่าวปลอม เช่น การถูกหลอกซื้อสินค้าออนไลน์ หรือการเผยแพร่ข้อมูลผิดโดยไม่ตรวจสอบก่อน ซึ่งทำให้เห็นความสำคัญของทักษะรู้เท่าทันสื่อในชีวิตประจำวัน

ผู้ให้สัมภาษณ์ที่ 5 (P5) เล่าเหตุการณ์ว่า “แม้เราจะตรวจสอบข้อมูลจากหลายแหล่ง แต่บางครั้งก็ยิ่งถูกหลอกให้เชื่อข้อมูลที่ไม่ต้อง”

ผู้ให้สัมภาษณ์ที่ 7 (P7) กล่าวถึงสื่อออนไลน์ว่า “บางครั้งสื่อทำเหมือนจริงมาก ถ้าไม่คิดเยอะก็เชื่อได้ง่าย ๆ” นอกจากนี้ นักศึกษาหลายคนเห็นว่าการทำ ตั๋วออกห้องเรียน (Exit Ticket) ช่วยให้องค์กรต้องทบทวน ตรวจสอบหลักฐาน และไตร่ตรองความถูกต้องของข้อมูลก่อนสรุป ความคิดของตนเองในแต่ละคาบ ส่งผลให้มีความระมัดระวังมากขึ้น

ผู้ให้สัมภาษณ์ที่ 3 (P3) กล่าวว่า “เวลาทำตั๋วออก เราต้องคิดว่าข่าวนี้เชื่อถือได้ไหม ต้องหาหลักฐานอะไรเพิ่ม ทำให้เราไม่แสร้งอะไรเร็ว ๆ เหมือนเมื่อก่อน” สิ่งนี้ทำให้เห็นว่า Exit Ticket เป็นกลไกการสะท้อนคิดที่ช่วยเสริมทักษะป้องกันความเสี่ยงจากสื่อหลอกลวงอย่างเป็นรูปธรรม

ประเด็นที่ 3 การนำทักษะที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาและชีวิตประจำวัน

นักศึกษาส่วนใหญ่รายงานว่าสามารถนำทักษะจากการเรียนรู้แบบถาม-ตอบและการทำ Exit Ticket ไปประยุกต์ใช้กับสถานการณ์จริง เช่น การตรวจสอบข่าว การเปรียบเทียบแหล่งข้อมูลก่อนแชร์ และการพิจารณาผลกระทบของข้อมูลให้รอบด้าน ผู้ให้สัมภาษณ์ที่ 6 (P6) เล่าถึงประสบการณ์ว่า “หลังจากที่เคยถูกหลอก เราเรียนรู้ที่จะระวังและไม่เชื่ออะไรจากแหล่งเดียว”

ผู้ให้สัมภาษณ์ที่ 10 (P10) เสนอแนวทางเพิ่มเติมว่า “ควรสอดแทรกการรู้เท่าทันสื่อในทุกวิชา เพื่อช่วยให้ นักศึกษาตัดสินใจและเลือกข้อมูลที่น่าเชื่อถือได้” นอกจากนี้ นักศึกษายังเห็นว่ากระบวนการทำ Exit Ticket ทุกคาบทำให้เกิดนิสัยทบทวนตนเองและจำแนกข้อมูลอย่างมีระบบ จึงสามารถใช้ทักษะดังกล่าวในการรับมือกับข้อมูลออนไลน์จริงได้อย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ

อภิปรายผล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล และมีประเด็นที่สามารถนำมาอภิปรายผลได้ ดังต่อไปนี้

1. แผนการจัดการเรียนรู้แบบถามตอบร่วมกับตั๋วออกห้องเรียนมีประสิทธิภาพ โดยมีค่า E1 เท่ากับ 82.92 และ E2 เท่ากับ 83.23 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 แสดงให้เห็นว่ากระบวนการเรียนรู้ที่ออกแบบมาสามารถส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนได้ตามเป้าหมาย ผลลัพธ์นี้สอดคล้องกับทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของ Piaget (1952) ที่อธิบายว่าผู้เรียน

สร้างความรู้ผ่านการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมและการปรับตัวทางสติปัญญา การเรียนรู้ผ่านการถามตอบช่วยกระตุ้นให้เกิดความขัดแย้งทางปัญญา (cognitive conflict) ทำให้ผู้เรียนต้องวิเคราะห์ เปรียบเทียบ และปรับโครงสร้างความรู้ของตนเอง ซึ่งเป็นทักษะพื้นฐานที่สำคัญต่อการรู้เท่าทันสื่อในการประเมินและพิจารณาข้อมูลที่หลากหลาย กระบวนการดังกล่าวยังสอดคล้องกับแนวคิดของ Vygotsky (1986) ที่เน้นว่าการเรียนรู้เกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพเมื่อผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ การคิดร่วมกัน และได้รับการชี้แนะผ่านการตั้งคำถาม การตอบคำถาม การอภิปราย และการสะท้อนความเข้าใจ กระบวนการเหล่านี้ช่วยเสริมสร้างความเข้าใจที่ลึกซึ้งและทำให้ผู้เรียนเกิด “meaningful learning” สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน การใช้ ตั๋วออกห้องเรียน (Exit Ticket) เป็นองค์ประกอบสำคัญของแผนการจัดการเรียนรู้ในครั้งนี้ มีบทบาทเป็นเครื่องมือสะท้อนความเข้าใจรายบุคคลในช่วงท้ายของบทเรียน ช่วยให้ผู้เรียนทบทวนเนื้อหา ประมวลผลข้อมูล และเชื่อมโยงสิ่งที่เรียนกับประสบการณ์ของตนเอง การเขียนตั๋วออกห้องเรียนเป็นกระบวนการสะท้อนความรู้ (reflection) ซึ่งเป็นทักษะสำคัญต่อการรู้เท่าทันสื่อ เพราะทำให้ผู้เรียนต้องตรวจสอบข้อมูล ตั้งคำถาม และคิดวิเคราะห์ต่อข้อมูลที่ได้รับ การสะท้อนความเข้าใจเช่นนี้ช่วยกระตุ้นการคิดขั้นสูง (Higher-order thinking) และทำให้ผู้เรียนรับรู้จุดที่เข้าใจหรือยังต้องการความช่วยเหลือ ส่งผลให้การเรียนรู้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ในด้านครูผู้สอน ตั๋วออกห้องเรียนยังเป็นข้อมูลย้อนกลับ (feedback) ที่ช่วยระบุความเข้าใจของผู้เรียนแบบเรียลไทม์ ซึ่ง Shanmugavelu et al. (2020) ยืนยันว่าการได้รับข้อมูลย้อนกลับผ่านกระบวนการถามตอบและกิจกรรมในชั้นเรียน ช่วยให้ผู้สอนทราบได้ทันทีว่าผู้เรียนเข้าใจบทเรียนหรือไม่ ส่งผลให้ครูสามารถปรับการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนได้อย่างเหมาะสม จึงช่วยสนับสนุนให้แผนการจัดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ E1/E2 ประสิทธิภาพ กระบวนการเรียนรู้ที่เน้นการมีส่วนร่วมและการคิดอย่างกระตือรือร้น เช่น การถามตอบและการสะท้อนความรู้ ช่วยพัฒนาการคิดวิเคราะห์และการประเมินข้อมูล ซึ่งเป็นองค์ประกอบหลักของทักษะการรู้เท่าทันสื่อ และสอดคล้องกับ จุฬาทิพย์ หาญกุดตุ้ม และคณะ (2566) ที่พบว่าการใช้คำถามเป็นฐานช่วยกระตุ้นการสังเกตและการตั้งข้อสงสัย ทำให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเองอย่างเป็นระบบ การเรียนรู้แบบถามตอบร่วมกับตั๋วออกห้องเรียนจึงช่วยเปลี่ยนบทบาทของผู้เรียนจากผู้รับสารแบบตั้งรับไปสู่ผู้เรียนที่คิดวิเคราะห์และประเมินความน่าเชื่อถือของข้อมูลด้วยตนเองมากขึ้น ซึ่งเป็นทักษะจำเป็นอย่างยิ่งในการรับมือกับข้อมูลในสื่อหลากหลายรูปแบบในชีวิตประจำวัน Black & Wiliam (1998) ระบุว่า การรวบรวมหลักฐานการเรียนรู้และการ

สะท้อนความเข้าใจของผู้เรียนระหว่างการจัดการเรียนรู้ ส่งผลให้แผนการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด การเรียนรู้แบบถามตอบร่วมกับตัวออกห้องเรียนจึงช่วยเปลี่ยนบทบาทของผู้เรียนจากผู้รับสารแบบตั้งรับไปสู่ผู้เรียนที่คิดวิเคราะห์และประเมินความน่าเชื่อถือของข้อมูลด้วยตนเองมากขึ้น

2. ผลการเปรียบเทียบความสามารถทางการรู้เท่าทันสื่อของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ก่อนและหลัง การจัดการเรียนรู้แบบถามตอบร่วมกับตัวออกห้องเรียน พบว่าคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน ($\bar{X} = 24.97$) สูงวก่อนเรียน ($\bar{X} = 16.69$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$) ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานของการวิจัย การเพิ่มขึ้นของความสามารถทางการรู้เท่าทันสื่อนี้มีความเกี่ยวข้องกับกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการใช้คำถามเป็นตัวกระตุ้นให้ผู้เรียนศึกษา วิเคราะห์ และประมวลผลข้อมูลด้วยตนเอง ส่งเสริมการมีส่วนร่วมอย่างกระตือรือร้น และช่วยให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้จากประสบการณ์จริง ซึ่งสอดคล้องกับหลักการของทฤษฎีการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์ (Constructivism) ที่เน้นให้ผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้ผ่านการปฏิสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ ผลการวิจัยยังสอดคล้องกับงานของ บุญช่วย ศรีเปรม (2560) ที่พบว่าการสอนแบบถาม-ตอบช่วยสร้างความสนใจและแรงจูงใจในการเรียนรู้ ส่งเสริมบรรยากาศการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และเพิ่มการมีส่วนร่วมของนักศึกษา กระบวนการถาม-ตอบจึงมีความสัมพันธ์อย่างยิ่งกับการพัฒนาความสามารถด้านการรู้เท่าทันสื่อ (Media Literacy) เนื่องจากการใช้คำถามกระตุ้นให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ ซึ่งเชื่อมโยงกับระดับสูงของอนุกรมวิธานของ Bloom (1956) ได้แก่ การวิเคราะห์และการประเมินข้อมูล อันเป็นทักษะสำคัญในการแยกแยะข้อมูลจากสื่อต่าง ๆ นอกจากนี้ ผลยังสอดคล้องกับงานของ จุฑาทิพย์ หาญกุดตุ้ม และคณะ (2566) ที่ระบุว่าจัดการเรียนรู้โดยใช้คำถามเป็นฐานช่วยให้ผู้เรียนเกิดการคิดลึกซึ้ง สามารถสร้างความรู้ด้วยตนเองผ่านการคิด ตอบคำถาม และสรุปความเข้าใจ ช่วยกระตุ้นการสังเกต การตั้งข้อสงสัย และการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งเป็นทักษะสำคัญของการรู้เท่าทันสื่อ เช่นเดียวกับงานของ Pennycook & Rand (2020) ที่ชี้ว่าการฝึกคิดวิเคราะห์ผ่านคำถามสามารถเพิ่มความสามารถในการแยกแยะข้อมูลจริง-เท็จได้อย่างมีประสิทธิภาพ ที่สำคัญ การใช้ “ตัวออกห้องเรียน (Exit Ticket)” ในงานวิจัยนี้มีบทบาทสำคัญในการประเมินความเข้าใจรายบุคคลในระยะสั้น ช่วยให้ผู้สอนได้รับข้อมูลป้อนกลับที่รวดเร็วและสามารถปรับหรือเสริมการสอนได้ตรงประเด็น ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการทบทวน สะท้อนความรู้ และตรวจสอบความเข้าใจของตนเองอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นกลไกที่ส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการ

ประเมินข้อมูลจากสื่ออย่างมีคุณภาพ สอดคล้องกับงานของ รัฐพล ศรีบุญญา (2565) ที่พบว่า การใช้ตัวออกห้องเรียนช่วยเพิ่มความกระตือรือร้นและความรับผิดชอบของผู้เรียน ทำให้ผู้เรียน ตรวจสอบการเรียนรู้ของตนเองเป็นระยะ ส่งเสริมความพร้อมต่อการคิดวิเคราะห์ในระหว่าง กระบวนการเรียนรู้ โดยสรุป การจัดการเรียนรู้แบบถามตอบร่วมกับตัวออกห้องเรียนจึงมี ประสิทธิภาพในการพัฒนาความสามารถทางการรู้เท่าทันสื่อ เนื่องจากเป็นกระบวนการที่ผสาน การคิดวิเคราะห์ การประเมินข้อมูล และการสะท้อนความเข้าใจเข้าด้วยกันอย่างเป็นระบบ

3. ผลการศึกษาค้นคว้าความคิดเห็นของนักศึกษาศึกษาชั้นปีที่ 1 ต่อการจัดการเรียนรู้แบบ ถามตอบร่วมกับตัวออกห้องเรียน พบว่าความคิดเห็น แบ่งออกเป็น 3 ประเด็นคือ 1) กระบวนการถาม-ตอบช่วยส่งเสริมการคิดวิเคราะห์และการสะท้อนคิด 2) ความตระหนักถึง ผลเสียของการไม่รู้เท่าทันสื่อ และบทบาทของตัวออกห้องเรียนในการลดความเสี่ยง 3) การนำ ทักษะที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาและชีวิตประจำวัน ซึ่งสามารถอธิบายได้ดังนี้ 1) กระบวนการถาม-ตอบช่วยส่งเสริมการคิดวิเคราะห์และการสะท้อนคิด นักศึกษามีความ คิดเห็นว่าการเรียนรู้แบบถาม-ตอบร่วมกับตัวออกห้องเรียนช่วยกระตุ้นการคิดวิเคราะห์ ตั้ง คำถาม และทบทวนความเข้าใจหลังเรียน ทำให้เกิดกระบวนการคิดระดับสูงตาม Bloom's Taxonomy เช่น การวิเคราะห์ (Analysis) การประเมิน(Evaluation) และการสร้างองค์ความรู้ (Creation) ซึ่งเป็นฐานสำคัญของการรู้เท่าทันสื่อ บทบาทสำคัญของ Exit Ticket นักศึกษามี ความเห็นตรงกันว่า ตัวออกห้องเรียนช่วยให้ต้องทบทวนและประเมินข้อมูลด้วยตนเองทุกครั้ง เป็นกระบวนการสะท้อนคิด (reflection) ที่ทำให้ผู้เรียนต้อง 1) ทบทวนสิ่งที่เรียนและสรุป ใจความสำคัญ 2) ตรวจสอบว่าเข้าใจประเด็นสื่อหรือข้อมูลถูกต้องหรือไม่ 3) คิดถึงมุมมองหรือ ข้อเท็จจริงที่อาจมองข้าม 4) ประเมินความน่าเชื่อถือของตัวอย่างข่าวหรือข้อมูลที่เรียนในชั้น และ 5) การตั้งคำถามหรือข้อสงสัยเพิ่มเติมด้วยตนเอง สิ่งเหล่านี้สัมพันธ์โดยตรงกับทักษะการ รู้เท่าทันสื่อ เช่น การตรวจสอบแหล่งข้อมูล การวิเคราะห์คุณภาพของเนื้อหา และการคิดอย่าง มีวิจารณญาณ ตรงกับงานวิจัยของ Aimeur et al. (2023) ยังสนับสนุนว่ากระบวนการตั้ง คำถามและสะท้อนคิดอย่างเป็นระบบมีผลต่อการเพิ่มความสามารถในการจำแนกข้อมูลจริง- เท็จบนสื่อสังคมออนไลน์ โดยเฉพาะเมื่อผู้เรียนได้ฝึกคิดเป็นขั้นตอนต่อเนื่องเหมือนที่เกิดขึ้นใน กระบวนการใช้ตัวออกห้องเรียน 2) ความตระหนักถึงผลเสียของการไม่รู้เท่าทันสื่อ และ บทบาทของตัวออกห้องเรียนในการลดความเสี่ยง นักศึกษาสะท้อนว่าการขาดทักษะการรู้เท่า ทันสื่อทำให้ผู้เรียนเสี่ยงต่อการหลงเชื่อข้อมูลเท็จ ข่าวปลอม และเนื้อหาที่ถูกสร้างให้คล้าย ความจริงมากขึ้นเรื่อย ๆ ความเห็นนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ วรณกร พรประเสริฐ (2564)

ที่พบว่านักศึกษาจำนวนมากยังประเมินความถูกต้องของข้อมูลดิจิทัลได้ไม่ดีพอ และมีแนวโน้มเลือกแหล่งข้อมูลที่ไม่น่าเชื่อถือ การขาดทักษะนี้ส่งผลต่อการตัดสินใจ การเผยแพร่ข้อมูลที่ผิดพลาด และยังสะท้อนถึงช่องว่างของความสามารถในการคิดวิเคราะห์เชิงสื่อ ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งในยุคดิจิทัลที่ข้อมูลมีจำนวนมากและหลากหลายรูปแบบ และข้อที่ 3) การนำทักษะที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาและชีวิตประจำวัน นักศึกษาเสนอว่าการฝึกตั้งคำถาม วิเคราะห์แหล่งข้อมูล และทบทวนเนื้อหาอย่างสม่ำเสมอเป็นวิธีการสำคัญในการพัฒนาทักษะการรู้เท่าทันสื่อ ซึ่งสอดคล้องกับงานของ นิธิดา วิวัฒน์พาณิชย์ (2558) ที่แนะนำให้ใช้กิจกรรมที่เน้นการตั้งคำถาม (questioning strategies) และการสืบค้นข้อเท็จจริง เพื่อให้ผู้เรียนฝึกคิดอย่างเป็นระบบก่อนเชื่อหรือส่งต่อข้อมูลบนสื่อออนไลน์ บทบาทสำคัญของ Exit Ticket ในการแก้ปัญหานี้ ตัวออกห้องเรียนเป็นเครื่องมือที่ทำให้ผู้เรียน 1) สรุปความเข้าใจเป็นรายบุคคล 2) ตรวจสอบว่าตนเองยังมีข้อสงสัยตรงไหนเกี่ยวกับข้อมูลบนสื่อ 3) ระบุจุดที่สับสนเกี่ยวกับข่าวหรือข้อมูลในบทเรียน 4) ทบทวนความถูกต้องและตั้งคำถามกับข้อมูลที่ได้รับ และข้อ 5) เปรียบเทียบข้อมูลกับแหล่งอื่นโดยอัตโนมัติเพราะรู้ว่าจะต้องเขียน “ถูก-ผิด-ทำไม” กระบวนการเหล่านี้ช่วยให้นักศึกษาฝึกคิดเชิงประเมิน (evaluative thinking) ซึ่งเป็นหัวใจของการรู้เท่าทันสื่อ และ เมื่อผู้เรียนต้องเขียนทุกครั้งหลังเรียน จึงทำให้การพัฒนาทักษะนี้ เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ไม่ใช่เพียงชั่วคราว นอกจากนี้ นักศึกษายังสะท้อนว่า Exit Ticket ทำให้ “ต้องเตรียมพร้อมระหว่างเรียน” เพราะรู้ว่าจะต้องทบทวนสิ่งที่ได้เรียนในตอนท้ายของคาบ จึงเกิดการมีส่วนร่วมมากขึ้นและเพิ่มความตระหนักในการตรวจสอบข้อมูลในสถานการณ์จริง เช่น ข่าวออนไลน์หรือข้อความบนโซเชียลมีเดีย

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้สรุปได้ว่าการจัดการเรียนรู้แบบถาม-ตอบร่วมกับตัวออกห้องเรียนเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนาความสามารถทางการรู้เท่าทันสื่อของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 โดยผลการวิจัยพบว่าแผนการจัดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด และนักศึกษามีความสามารถในการรู้เท่าทันสื่อหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นอกจากนี้ ผลการสัมภาษณ์ยังสะท้อนว่านักศึกษามีการพัฒนาการคิดวิเคราะห์ การตั้งคำถามต่อข้อมูลจากสื่อ และความตระหนักถึงผลกระทบของการใช้สื่อในชีวิตประจำวัน ส่วนข้อเสนอแนะในการวิจัย ประกอบด้วย 1. ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

การจัดการเรียนรู้แบบถาม-ตอบร่วมกับตัวออกห้องเรียนจึงสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสาร สื่อดิจิทัล และการคิดเชิงวิพากษ์ เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะการรู้เท่าทันสื่ออย่างเป็นระบบ ผู้สอนควรให้ความสำคัญกับการออกแบบคำถามที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้คิด วิเคราะห์ และแสดงความคิดเห็นอย่างหลากหลาย ควบคู่กับการใช้ตัวออกห้องเรียนเป็นเครื่องมือสะท้อนคิดและประเมินความเข้าใจรายบุคคล ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนได้ทบทวน ตรวจสอบ และประเมินความน่าเชื่อถือของข้อมูลที่ได้รับ ขณะเดียวกันข้อมูลจากตัวออกห้องเรียนยังสามารถใช้เป็นข้อมูลย้อนกลับในการปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนได้อย่างเหมาะสม

2. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย สถาบันอุดมศึกษาควรส่งเสริมให้การพัฒนาทักษะการรู้เท่าทันสื่อเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาพื้นฐานหรือรายวิชาศึกษาทั่วไป โดยสนับสนุนให้ผู้สอนนำกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นการตั้งคำถาม การสะท้อนคิด และการประเมินข้อมูลไปใช้ในบริบทที่หลากหลาย เพื่อเตรียมความพร้อมให้นักศึกษาสามารถรับมือกับข้อมูลข่าวสารและสื่อดิจิทัลในสังคมปัจจุบันได้อย่างมีวิจารณญาณ

3. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลองกับกลุ่มตัวอย่างเพียงกลุ่มเดียว จึงควรมีการศึกษาครั้งต่อไปโดยใช้กลุ่มควบคุมหรือออกแบบการทดลองในรูปแบบอื่น เพื่อเพิ่มความชัดเจนของผลการวิจัย นอกจากนี้ควรขยายการศึกษาไปยังกลุ่มผู้เรียนในระดับหรือสาขาวิชาที่แตกต่างกัน รวมถึงศึกษาตัวแปรอื่นที่เกี่ยวข้องกับการรู้เท่าทันสื่อ เช่น ทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ การรู้เท่าทันดิจิทัล หรือทัศนคติต่อสื่อ เพื่อให้ได้องค์ความรู้ที่ครอบคลุมและสามารถนำไปใช้พัฒนาการจัดการเรียนรู้ได้อย่างกว้างขวางยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร. (2559). แผนพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม. เรียกใช้เมื่อ 12 มกราคม 2569 จาก http://www.mict.go.th/assets/portals/1/files/590613_4Digital_Economy_Plan-Book.pdf
- จุฑาทิพย์ หาญกุดตุ้ม, สมภารธัชธรรณ ศิโศศรีไซ และ สัญญา เคนาภูมิ. (2566). การจัดการเรียนรู้โดยใช้คำถามเป็นฐาน. วารสารราชภัฏสุรินทร์วิชาการ, 1(5), 67–82. <https://so10.tci-thaijo.org/index.php/jasrru/article/view/577>

- ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2556). การทดสอบประสิทธิภาพสื่อหรือชุดการสอน. วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย, 5(1), 7–20.
- ธีรพัฒน์ วงศ์คุ้มสิน. (2562). ทักษะการรู้เท่าทันสื่อ การรู้เท่าทันสื่อ และความฉลาดทางอารมณ์ของนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 45(2), 127–161. <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/socku/article/view/228468>
- นิธิดา วิวัฒน์พาณิชย์. (2558). การพัฒนาทักษะการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์. วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์, 9(3), 209–219.
- บุญช่วย ศรีเปรม. (2560). การใช้วิธีการสอนแบบถาม-ตอบเพื่อปรับพื้นฐานความรู้ให้เกิดความสนใจในวิชาอภิธรรมปิฎก. วารสารปรัชญาปริทรรศน์, 25(2), 19–26. <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/phiv/article/view/248524>
- พิมพ์พันธ์ เตชะคุปต์. (2545). การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ. นครสวรรค์: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- พัชรภา เอื้ออมรวนิช. (2566). การรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ของวัยรุ่นไทยในกรุงเทพมหานคร. วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร, 43(3), 97–109. <https://doi.org/10.14456/sujthai.2023.25>
- ราณี จินสุทธิ์ และ หทัยภัทร จินสุทธิ์. (2564). แนวทางการพัฒนาครูวิถีใหม่ฉลาดรู้เท่าทันดิจิทัล. ครูสภาวิทยากร, 2(2), 16–31. <https://ph02.tci-thaijo.org/index.php/withayajarnjournal/article/view/244933>
- รัฐพล ศรีบุญมา. (2565). การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับกลวิธีตัวออก. วารสารครูทรรศน์, 2(3), 1–10. <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/JER/article/view/259231>
- วรรณกร พรประเสริฐ. (2564). การพัฒนาแบบวัดการรู้เท่าทันดิจิทัล. Journal of Education and Innovation, 23(4), 310–329. https://so06.tci-thaijo.org/index.php/edu_journal_nu/article/view/247916

- สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์. (2562). รายงานผลการสำรวจพฤติกรรมผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทย ปี 2562. ETDA. เรียกใช้เมื่อ 12 มกราคม 2569 จาก <https://www.etda.or.th/th/newsevents/pr-news/ETDA-Released-IUB-2019.aspx>
- Aïmeur, E., Amri, S., & Brassard, G. (2023). Fake news, disinformation and misinformation in social media: A review. *Social Network Analysis and Mining*, 13(1), 30. <https://doi.org/10.1007/s13278-023-01028-5>
- Amaro-Jiménez, C., Hungerford-Kresser, H., & Pole, K. (2016). Teaching with a technological twist: Exit tickets via Twitter in literacy classrooms. *Journal of Adolescent & Adult Literacy*, 60(3), 305–313. <https://doi.org/10.1002/jaal.564>
- Bakhodirovna, N. Z. (2021). Exit ticket as an effective formative assessment tool in EFL classrooms. *Academic Research in Educational Sciences*, 2(11), 612–617. <https://doi.org/10.24412/2181-1385-2021-11-612-617>
- Black, P., & Wiliam, D. (1998). Inside the black box: Raising standards through classroom assessment. *Assessment in Education: Principles, Policy & Practice*, 5(1), 7–74. <https://doi.org/10.1080/0969595980050102>
- Bloom, B. S. (Ed.). (1956). *Taxonomy of educational objectives: The classification of educational goals (Handbook 1: Cognitive domain)*. Longmans Green.
- Dixson, D. D., & Worrell, F. C. (2016). Formative and summative assessment in the classroom. *Theory Into Practice*, 55(2), 153–159. <https://doi.org/10.1080/00405841.2016.1148989>
- Pennycook, G., & Rand, D. G. (2020, January 15). Digital literacy doesn't stop the spread of misinformation. *MIT Sloan Management Review*. <https://mit-sloan.mit.edu/ideas-made-to-matter/study-digital-literacy-doesnt-stops-pread-misinformation>
- Piaget, J. (1952). *The origins of intelligence in children*. International Universities Press.

- Shanmugavelu, G., Ariffin, K., Vadivelu, M., Mahayudin, Z., & Sundaram, M. A. R. K. (2020). Questioning techniques and teachers' role in the classroom. *Shanlax International Journal of Education*, 8(4), 45–49. <https://doi.org/10.34293/education.v8i4.3260>
- Vygotsky, L. S. (1986). *Thought and language*. MIT Press.
- Yang, X., Li, J., & Luo, X. (2020). Exit ticket as formative assessment: Effects on student engagement and achievement in higher education. *Journal of Educational Research*, 113(4), 285–294. <https://doi.org/10.1080/00220671.2020.1786016>